

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem zmiany uchwały Wysokiego Sejmu z d. 3. marca 1866. „O etacie osób i płac urzędników konceptowych, urzędników pomocniczych i służ Wydziału krajowego“ a mianowicie §§: 10. i 11. tej uchwały.

Wysoki Sejmie!

W uchwale o etacie osób i płac urzędników konceptowych, urzędników pomocniczych i służ Wydziału krajowego, zapadłej na posiedzeniu z dnia 3. marca r. 1866, ustanowił Wysoki Sejm etat urzędników kasowych przy Wydziale krajowym, jak następuje :

§ 10.

Oddział kasowy Wydziału krajowego składa się : z likwidatora, jako pierwszego przełożonego, z kasyera, jako drugiego przełożonego, i czterech adjunktów.

§ 11.

Płacę roczną pobiera :

likwidator	1.400 złr.
kasyer	1.200 „
2-ch adjunktów klasy I-szej po	900 „
2-ch adjunktów klasy II-giej po	800 „

Posada likwidatora nie była dotychczas obsadzona, lecz z rozpoczęciem czynności naszej kasy wykonywał likwidaturę urzędnik oddziału rachunkowego, prowadząc zarazem kontrolę kasy (§. 4. instrukcy i dla kasy krajowej). Kierownictwo wewnętrzne czynności kasowych powierzyliśmy kasyerowi, a bez wzajemnego współdziałania kasyera i urzędnika likwidującego nie mogła być załatwioną żadna sprawa kasowa, gdzie szło o dochód lub wydatek. Jednakże ten sposób likwidowania, zaprowadzony tymczasowo na próbę, okazał się w ciągu dwóch lat niepraktycznym, ponieważ niepodobna, aby jeden, trudniący się likwidaturą urzędnik mógł zachować w pamięci każdą razą stan administracyjny i kasowy tylu różnych funduszów, niepodobna, aby pamiętał o każdej chwilowej zmianie, lub o każdym specjalnem rozporządzeniu w różnorodnych sprawach przychodzących codziennie do załatwienia. Potrzebie tej staraliśmy się zaradzić zaprowadzając księgi likwidacyjne w kasie, lecz do utrzymywania tychże okazał się istniejący stan urzędników za mały, musieliśmy często dodawać urzędników z oddziału rachunkowego i dyurnistów do pomocy, a pomimo to zdołano tylko z trudnością utrzymać pożądaną w każdej kasie potrzebny porządek; urzędnicy bowiem kasy krajowej musieli bezustannie zwracać swą bacność na prowadzenie ksiąg i rachunków, które tworzą podstawę likwidatury poborów i wypłat, zamiast zając się jedynie właściwymi czynnościami kasowymi, jak pobór pieniędzy, wypłata i przesyłka.

Drugim środkiem zaradczym było z kolei zarządzenie likwidatury przez oddział rachunkowy, mający dla każdego funduszu osobnych referentów i cenzurantów, a oprócz ksiąg wynikłości rachunkowych mający także pamiętniki spraw funduszowych.

Uważając pomnożenie liczby urzędników kasowych li dla prowadzenia drugich exemplarzy ksiąg rachunkowych za rzecz zbyteczną i nadto kosztowną, obraliśmy ten drugi środek t. j. załatwianie spraw likwidatury przez oddział rachunkowy, i od roku 1869. począwszy załatwia oddział rachunkowy likwidaturę wypłat i poborów z pożytkiem odpowiednim celowi; kasę zwolniło się przez to od niewłaściwych czynności rachunkowych; tok spraw kasowych idzie w porządku bieżącym, a kontrolę kasy powierzyliśmy tymczasowo pierwszemu adjunktowi kasowemu, zwłaszcza że pierwotnie zarządzony sposób kontroli t. j. kontrola, którą wykonywał urzędnik likwidujący, okazała się niezgodną z wymogami ścisłej kontroli.

Na podstawie przedstawionego wyżej stanu rzeczy, mając przeświadczenie poparte praktyką kilkuletnią, że obecne faktyczne urządzenie stosunków kasowych odpowiada potrzebie, uważamy za stosowne dążyć do zmiany uchwały Wysokiego Sejmu o obowiązującym etacie urzędników kasowych, t. j. do zwinięcia posady likwidatora, gdyż czynności tego, za ciężkie na jedną osobę, załatwia oddział rachunkowy z dobrym skutkiem, nie potrzebując z tego powodu pomnożenia sił, a kierownictwo powierzyć kasyerowi, jak to ma miejsce we wszystkich zakładach kasowych, zaś w miejsce posady likwidatora utworzyć stałą posadę kontrolora, jako drugiego przełożonego w kasie, który, objąwszy tę część obowiązków likwidatora, która nie przeszła na oddział rachunkowy, dzieliłby odpowiedzialność z kasyerem, jako pierwszym przełożonym, tak przy załatwianiu czynności kasowych, jak pod względem czuwania nad bezpieczeństwem kasy.

Ustanowienie stałej posady kontrolora, w miejsce zwinąć się mającej posady likwidatora, wskazane jest zarówno potrzebą praktyczną jak i wymogami dotychczasowej instrukcji kasowej. Jest bowiem wiele czynności kasowych, gdzie równoczesna czynność i obecność obu razem przełożonych kasy jest konieczną.

I tak przepisuje :

1. Ustęp drugi paragrafu 4. instrukcji kasowej, że „żaden dochód lub wydatek, bez współdziałania kasyera i likwidatora, załatwionym być nie może.“ Wyjaśniając ten ustęp zauważamy, iż przy wzrastającej ciągle działalności Wydziału krajowego, odbiera kasa krajowa z poczty liczne bardzo posyłki pieniężne lub na odwrót wysyła takowe.

Bezpieczeństwo urzędowania i §§. 44. i 52. instrukcji kasowej wymagają, aby przy rozpieczętowaniu pakietów z pieniędzmi, przy odbiorze i liczeniu odebranych pieniędzy urzędowały dwie osoby, i to najwięcej odpowiedzialne, zwłaszcza, że według §. 11. instrukcji kasowej wszelkie kwity i recepty muszą być podpisane przez dwóch urzędników; wraze zaś jakiegokolwiek potrzeby, jak np. przy odkryciu braków, falsyfikatów, legalność działania i prawdziwość faktu musi być zaświadczoną sądownie.

2. Paragraf 34. instrukcji kasowej wymaga prowadzenia dokładnej księgi do wpisywania wpływających lub ubywających obligacyj i innych papierów wartościowych, gdzie wszelkie zmiany, jakoto : wydatek, wylosowanie, wypłata kuponów, umorzenie i t. p. zapisywane być winne. Czynność to nie mała, bo zapas efektów w kasie krajowej wynosi wedle zamknięć rachunkowych za r. 1871. 4,988.260 zł. a. w., należących do kilkuset osobnych funduszy, wymagających ścisłego odosobnienia, tak pod względem rachunkowości, jakoteż kasowości. Zapas powyższy składa się z różnorodnych papierów procentowych, od których odsetki przypadają w rozmaitych terminach: nie brak tu ciągłego zajęcia przy odcinaniu kuponów, wymianie nowozakupionych, wylosowanych, przepisanych efektów, przy winkulacji lub dewinkulacji tychże, a ważne te czynności powierzone być mogą tylko urzędnikom doświadczonym i piastującym wyższą posadę o wyższej kaucyi, którzy mając sobie powierzone klucze od kas (§. 40. instr. kas.), mają jedynie możliwość utrzymania w nich wewnętrznego porządku i załatwiania wyś wspomnianych czynności.

3. Paragraf 45. tejże instrukcyi wymaga, aby codziennie zamknięto czynności kasowe, i aby tak w dziennikach, jakoteż w księdze stanu kasy uwidocznili toż zamknięcie kasyer i likwidator, któremu dawniej taż czynność kontrolorska powierzona była.

4. Paragraf 46. instrukcyi kasowej, dając przepisy o obliczeniu kasy zapasowej i przeniesieniu kwot znaczniejszych do skarbcza (od którego trzeci klucz przechowuje Członek Wydziału krajowego nadzorujący kasę), jak wreszcie §. 54. o wydobywaniu gotówki lub innych wartości ze skarbcza i z kasy zapasowej, wymaga przy każdej tej czynności współdziałania obu wyższych kasowych urzędników, odpowiedzialnych za całość i porządek wewnętrzny.

Wobec wyż przedstawionej niezbędnej potrzeby załatwienia czynności kasowych przy współdziałaniu obu przełożonych urzędników kasy, wobec potrzeby włożenia odpowiedzialności za czynności kasowe na obydwóch, wobec tego, że zaprojektowana zmiana urzędników kasowych nie pociągnie za sobą większych wydatków uchwalonych dawniejszym etatem, bo ze zwinięciem posady likwidatora płacę tegoż, t. j. 1,400 złr. rocznie, pobierałby, jako pierwszy przełożony, kasyer, a płacę kasyera, ustanowioną w uchwale o etacie osób i płac z d. 3. marca 1866, t. j. płacę 1,200 złr. otrzymałby zamianować się mający kontrolor.

Wydział krajowy wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić zmianę uchwały z d. 3. marca 1866. o etacie osób i płac urzędników koncepcyjnych, urzędników pomocniczych i sług Wydziału krajowego w następującej osnowie :

Art. I.

Znosi się postanowienia §§. 10. i 11. uchwały Sejmu z d. 3. marca 1866.

W ich miejsce mają na przyszłość obowiązywać następujące paragrafy:

c) Oddział kasowy.

§. 10.

Oddział kasowy Wydziału krajowego składa się :

z kasyera, jako pierwszego przełożonego,
z kontrolora, jako drugiego przełożonego
i czterech ajunktów.

§. 11.

Płacę roczną pobiera :

kasyer	1,400 złr.
kontrolor	1,200 "
dwóch adjunktów klasy I po	900 "
dwóch adjunktów klasy II po	800 "

Art. II.

Upoważnia się Wydział krajowy do zmiany instrukcyi kasowej i rachunkowej stosownie do powyższej uchwały.

Lwów dnia 27. sierpnia 1872.

W zastępstwie JO. Księcia Marszałka,

Oktaw Pietruski w. r.

Przewodniczący i sprawozdawca.

